

ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE
WOJEWODY LUBUSKIEGO
Nr NK-I.4131.232.2018.ASzc

z dnia 19 marca 2019 r.

Na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 roku o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (tekst jednolity Dz.U.2018.1103) w zw. z art. 2 ustawy z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz.U.2017.1389)

zarządza się, co następuje

§ 1. Szkole Podstawowej nr 4 im. Wojsk Ochrony Pogranicza w Kostrzynie nad Odrą nadaje się nazwę: Szkoła Podstawowa nr 4 im. Konstytucji 3 Maja w Kostrzynie nad Odrą.

§ 2. Zarządzenie zastępcze wchodzi w życie z dniem wydania.

Uzasadnienie

Obowiązująca od 21 października 2017 r. ustawa z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz.U.2017.1389) w art. 2 nałożyła na organy jednostek samorządu terytorialnego obowiązek zmiany nazw jednostek organizacyjnych upamiętniających osoby symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny lub propagujące taki ustrój w inny sposób, w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie tej ustawy.

W przypadku niespełnienia ww. obowiązku wojewoda, na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 roku o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (tekst jednolity Dz.U.2018.1103), w terminie 3 miesięcy od dnia w którym upłynął termin do zmiany nazwy wydaje zarządzenie zastępcze. Wydanie zarządzenia zastępczego wymaga opinii Instytutu Pamięi Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu potwierdzającej niezgodność nazwy obowiązującej w dniu wejścia w życie ustawy.

Pomimo upływu dwunastomiesięcznego terminu Rada Miasta Kostrzyn nad Odrą nie wykonała ustawowego obowiązku i nie dokonała zmiany nazwy Szkoły Podstawowej nr 4 im. Wojsk Ochrony Pogranicza w Kostrzynie nad Odrą. Obowiązek nadania nazwy przeszedł w takim przypadku na Wojewodę.

Wojewoda Lubuski pismem z dnia 2 stycznia 2019 r., znak NK-I.4131.232.2018.TDom, wszczął postępowanie nadzorcze, a następnie pismem z dnia 3 stycznia 2019 r., znak NK-I.4131.232.2018.ASzc, zwrócił się do Instytutu Pamięi Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o opinię odnośnie niezgodności nazwy Szkoły Podstawowej nr 4 im. Wojsk Ochrony Pogranicza w Kostrzynie nad Odrą z art. 2 ustawy z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej.

Na mocy art. 6 ust. 3 w zw. z art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 roku o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych,

jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urzędzeń użyteczności publicznej oraz pomniki w zw. z art. 2 ustawy z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urzędzeń użyteczności publicznej, oczekiwanie na opinię wstrzymuje bieg terminu na wydanie zarządzenia zastępczego. Opinia Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu wpłynęła do organu nadzoru w dniu 4 marca 2019 r. (pismo z dnia 21 lutego 2019 r. znak: BUWIII-940-3(3)/19).

Zgodnie z przedmiotową opinią nazwa Szkoła Podstawowa nr 4 im. Wojsk Ochrony Pogranicza w Kostrzynie nad Odrą jest niezgodna z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 roku o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urzędzeń użyteczności publicznej oraz pomniki.

Wojska Ochrony Pogranicza zostały utworzone rozkazem z dnia 13 września 1945 r. wydanym przez naczelnego dowódcę Wojska Polskiego. Powstały wówczas Departament WOP podlegał I wiceministrowi obrony narodowej Wsiewołodowi Strażewskiemu, a od 14 lutego 1946 r. Karolowi Świerczewskiemu. Począwszy od lutego 1946 r. w ramach WOP powołano specjalne komisje weryfikacyjne, funkcjonujące na szczeblu centralnym oraz w dowództwach okręgów wojskowych. Miały one na celu oczyszczenie szeregów WOP z kadry oficerskiej pełniącej służbę w okresie II RP, najczęściej w KOP. Komisje przez swój represyjny charakter spowodowały dekompozycję stanu etatowego poszczególnych jednostek WOP. W oczach Departamentu Personalnego Wojska Polskiego i Departamentu WOP kadra oficerska WOP, wywodząca się z przedwojennego systemu ochrony granic kraju, stanowiła zagrożenie natury ideologicznej dla młodych oficerów i podoficerów. Jeszcze 29 września 1946 r. minister bezpieczeństwa publicznego i naczelny dowódca WP zatwierdzili „Instrukcję o wzajemnej współpracy organów wywiadowczych WOP z Urzędami Bezpieczeństwa”, która określała zasady wzajemnej wymiany informacji i utrzymywania stałego kontaktu w zakresie wszelkich działań podejmowanych w obrębie pasa granicznego przez jednostki operacyjne. Rzeczona instrukcja mówiła o współpracy między obiema instytucjami w zakresie: przerzucania agentów przez granicę, wzajemnej wymiany wiadomości z zakresu płytkiego wywiadu (30-40 km) na terenie przeciwnika oraz kontrwywiadu ofensywnego dotyczącego ochrony granic oraz w zakresie ujawnionych przypadkach szpiegostwa, dywersji, zorganizowanego bandytyzmu, działalności organizacji i partii podziemnych oraz przypadków nielegalnego posiadania broni.

Zwiad WOP był integralną częścią formacji, funkcjonującą od początku jej powstania. 1 stycznia 1949 r. na mocy rozkazu ministra obrony narodowej nr 0205/ORG z 4 grudnia 1948 r., WOP zostały podporządkowane Ministerstwu Bezpieczeństwa Publicznego, co było związane ze wzorowaniem się na rozwiązaniu przyjętym w Związku Socjalistycznych Republik Sowieckich. Departament WOP został przemianowany na Główny Inspektorat Ochrony Pogranicza (od 1 stycznia 1950 r. Dowództwo Wojsk Ochrony Pogranicza), który stał się wyspecjalizowaną organizacją MBP do ochrony granic. Dostosowanie działania GIOD potem DWOP do działania pracy resortu bezpieczeństwa wiązało się między innymi z tym, że brygadam wojsk pogranicza przydzielono odcinki granicy pokrywające się z liniami granicznymi województw nadgranicznych, co umożliwiała ich pełną kontrolę przez poszczególne Wojewódzkie Urzędy Bezpieczeństwa Publicznego. Dekret Rady Państwa z 7 grudnia 1954 r. o powołaniu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, skutkowało przeniesieniem WOP do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Od tej pory za organ bezpieczeństwa państwa uznaje się wyłącznie Zwiad WOP, który istniał do 31 lipca 1990 r. O ideowym charakterze Zwiadu WOP niech świadczy Referat szefa Zarządu VII Zwiadowczego Dowództwa WOP płk. Stefana Sobczaka, oceniający sytuację w pionie zwiadu WOP w pierwszym w półroczu 1955 r., w którym charakteryzuje on kadre oficerską: „aparatus zwiadowczy WOP jest aparatem młodym i oddanym sprawie budownictwa podstaw socjalizmu. Większość oficerów to synowie robotników i chłopów pracujących, członkowie PZPR lub ZMP.”

Dopiero w 1956 r. Rada Państwa PRL przyjęła Dekret o ochronie granic państwowych (Dz.U. z 1956 r. nr 9 poz. 51) z dnia 23 marca 1956 r., który był pierwszym dokumentem tej rangi

normującym sprawę granic i bezpieczeństwa wewnętrznego kraju, wskazującym na WOP jako instytucję odpowiedzialną w tej materii. W 1965 r. dowództwo WOP i podległe mu jednostki terenowe wyłączono z MSW i organizacyjnie podporządkowano Głównemu Inspektorowi Obrony Terytorialnej MON, ale w 1971 r. ponownie WOP włączono do MSW, co skutkowało tym, że po okresie rozbitcia odpowiedzialności za ochronę granic pomiędzy WOP a Milicją Obywatelską istniejącą od 1965 r., powrócił jednolity system ochrony granic, za które odpowiadał WOP.

Do zadań WOP należała operacyjna ochrona pogranicza, zapobieganie, rozpoznawanie i wykrywanie wszelkiej działalności wrogiej wobec władzy komunistycznej. Należy zaznaczyć, że Zwiad WOP miał prowadzić działalność operacyjną na podstawie instrukcji operacyjnych Służby Bezpieczeństwa. Natomiast zgodnie z Zarządzeniem 026/1982 MSW Zwiad WOP miał przejąć od SB niektóre jej zadania realizowane na pograniczu, w szczególności ochronę granicznych urzędów celnych i ich agend, granicznych stacji kolejowych, instytucji położonych w obrębie portów morskich, zapobieganie, rozpoznawanie i wykrywanie wszelkiej wrogiej, przestępczej działalności oraz organizacji nielegalnych i antypaństwowych. Tym samym działania podejmowane przez Wojska Ochrony Pogranicza od samego początku istnienia tej formacji, potwierdzają, że była ona elementem aparatu represji Polski Ludowej.

Wojewoda w pełni podziela i przyjmuje jako swoje wnioski płynące z opinii Instytutu Pamięci Narodowej. W świetle przytoczonych faktów historycznych nie ulega kwestii, iż nazwa Wojska Ochrony Pogranicza stanowi symbol komunizmu, o jakim mowa w art. 2 ustawy z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej. Powyższe znajduje odzwierciedlenie w nazwie Szkoły Podstawowej nr 4 im. Wojsk Ochrony Pogranicza w Kostrzynie nad Odrą, która wskazaną formację upamiętnia. Tym samym nazwa Szkoły Podstawowej nr 4 im. Wojsk Ochrony Pogranicza w Kostrzynie nad Odrą propaguje komunizm oraz formację symbolizującą ten ustrój.

Wskazać należy, że podstawowym założeniem ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego było skuteczne wyeliminowanie z przestrzeni publicznej nazw propagujących symbole ustrojów totalitarnych, przy poszanowaniu miejsc pochówku, grobów i cmentarzy, a także własności prywatnej. Przedsięwzięcie zmiany nazw jest jednym z elementów polityki historycznej, jako kategorii historii służącej kształtowaniu świadomości historycznej społeczeństwa, w tym świadomości gospodarczej i terytorialnej oraz wzmocnieniu publicznego dyskursu o przeszłości w kierunku pielęgnowania więzi narodowych niezależnie od bieżącej polityki państwa. Polityka historyczna dotyczy interpretacji faktów, bytów i zdarzeń oraz jest rozpatrywana w kategoriach racji stanu społeczeństwa i narodu, jako element mający charakter długofalowy i stanowiący fundament państwa.

Nazwa Szkoły Podstawowej nr 4 im. Wojsk Ochrony Pogranicza w Kostrzynie nad Odrą, nie została przez Radę Miasta Kostrzyn nad Odrą zmieniona w ustawowym terminie, a obowiązek jej zmiany został potwierdzony przez Instytut Pamięci Narodowej. W przypadku niewykonania tego obowiązku, wojewoda wydaje zarządzenie zastępcze, w którym nadaje nazwę zgodną z art. 2 ustawy z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym upłynął termin jej zmiany przez organ jednostki samorządu terytorialnego.

Wojewoda Lubuski postanowił nadać Szkole Podstawowej nr 4 im. Wojsk Ochrony Pogranicza w Kostrzynie nad Odrą nazwę Szkoła Podstawowa nr 4 im. Konstytucji 3 Maja w Kostrzynie nad Odrą.

Konstytucja 3 Maja została uchwalona 3 maja 1791 r. Regulowała ona ustrój prawny Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Powszechnie przyjmuje się, że była pierwszą w Europie i drugą na świecie (po konstytucji amerykańskiej z 1787 r.) nowoczesną, spisaną konstytucją. Jej celem była likwidacja wad opartego na wolnej elekcji i demokracji szlacheckiej systemu politycznego

Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Konstytucja zmieniła ustrój państwa na monarchię dziedziczną, ograniczyła znacząco demokrację szlachecką, odbierając prawo głosu i decyzji w sprawach państwa szlachcie nieposiadającej ziemi, wprowadziła polityczne zrównanie mieszczan i szlachty oraz stawiała chłopów pod ochroną państwa, łagodząc w ten sposób nadużycia pańszczyzny. Konstytucja formalnie zniosła liberum veto.

Mimo rozbiorów pamięć o drugiej w dziejach świata spisanej konstytucji narodowej przez kolejne pokolenia pomagała podtrzymywać polskie dążenia do niepodległości i stworzenia sprawiedliwego społeczeństwa. W Polsce uznaje się ją za ukoronowanie wszystkiego, co dobre i oświecone w polskiej historii i kulturze.

W świetle powyższego, nadanie Szkole Podstawowej nr 4 w Kostrzynie nad Odrą imienia Konstytucji 3 Maja jest więc uzasadnione.

Biorąc pod uwagę powyższe wydanie zarządzenia zastępczego jest konieczne i uzasadnione.

POUCZENIE

Na niniejsze zarządzenie zastępcze służy prawo wniesienia skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wielkopolskim w terminie 30 dni od dnia jego doręczenia. Skargę wnosi się za pośrednictwem Wojewody Lubuskiego.

Wojewoda Lubuski

Władysław Dajczak